

הַכֶּבֶד וְהַכְבוֹד רַבֵּי עַמּוּנָם

סֵפֶר

זֶהָר הַקְדוֹשׁ

עִם בְּאוּר
הַכְּתוּר וְהַכְבוֹד

עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּיַמֵּינוּ

בֵּית הַמִּשְׁכָּן הַקָּדוֹשׁ

מאמר לפרשת ויגש

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א

מחזורת קרן מללי ברכה

סתימת עיני המת

אָמַר לֵיהּ מַאי חֲדוּשָׁא תְהוּהּ הַשְׁתָּא בְּד אֲתִית לְגַנְבִי, אָמַר, רַב מְתוּבָתָא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית מו ד) 'וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו', חֲדוּהּ הוּא, אֲמַאי סְתִימוּ דְעֵינֵינוּ לְמִיתָא, בְּגִין דְעֵינֵינוּ גְּוֹנֵנוּ דְהָא עַלְמָא אֵינָנוּ וְחִיזוּ וְדִיוקְנָא דְהָא עַלְמָא בְּהוּ, אִיהוּ אֲסָתִים מְגִיהַ

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

לאחר שסיימו השליחים בביאור מקור קול החזור שהם קולות הצער שנגזרו בחטא הדעת והם קולות המתים היולדות והנחשים מבארים מה הוא טעם המיתה והתעכלות חומר האדם באדמה. תחילה שואל רבי שמעון מה טעם כיסוי עיני המת קודם קבורתו.

זו של חֲדוּהּ הוּא - שמחה הוא, ויש להבין אֲמַאי סְתִימוּ דְעֵינֵינוּ לְמִיתָא - מדוע צריכים סתימת עיניים למת ומה הבשורה בזה שיוסף הוא שיסתום את עיני יעקב? והתירוץ בְּגִין דְעֵינֵינוּ גְּוֹנֵנוּ דְהָא עַלְמָא אֵינָנוּ - משום שהעיניים הם צבעי העולם הזה, וְחִיזוּ וְדִיוקְנָא דְהָא עַלְמָא בְּהוּ - ומראה וצורה של העולם הזה בהם הוא, כלומר שעל ידי העיניים אפשר לחזות במראות ובצבעי העולם הזה, ובנו אִיהוּ אֲסָתִים מְגִיהַ

אָמַר לֵיהּ - אמר לו רבי שמעון לשליח, מַאי חֲדוּשָׁא תְהוּהּ הַשְׁתָּא - אמור לי מה החידוש שהיה עכשיו בענין הזה בישיבה של מעלה בְּד אֲתִית לְגַנְבִי - כאשר באת אלי, אָמַר - לו השליח, רַב מְתוּבָתָא פְּתַח וְאָמַר - ראש הישיבה פתח את דבריו ואמר על הפסוק (בראשית מו ד) 'וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו' - שבישר הקב"ה ליעקב אבינו שלאחר מותו יניח יוסף בנו את ידו ויסתום את עיניו.^א ומשמע מהכתוב שבשורה

מקורות וצינים

א. רמב"ם (אבל פ"ד ה"א): מנהג ישראל במתים ובקבורה כך הוא מאמצין [סוגרים] עיניו של מת, ע"כ. וכך נפסק בשלחן ערוך (י"ד סימן שנה ס"ד).
 ב. רמ"ק [אוה"ח ואו"י].
 ג. רמ"ק [אוה"ח ואו"י]: מקדש מלך, זוהר חי, וז"ל הרמ"ק: שהם שלשה גוונים [שבעין], הגוון הלבן הוא הים [האוקיינוס], הגוון האחר הוא חוצה לארץ, הגוון האחר ארץ ישראל, הגוון האחר הוא ירושלים, נקודה בת עין בית המקדש, אם כן הוא דמות כל העולם ממש, ע"כ. ומקורו מהזוהר (ח"א ויהי דף רכז): בְּגִין דְעֵינֵינוּ דְבַר נֶשְׁתִּי, חִיזוּ דְעַלְמָא בִּיה אֲתַחְזוּ, וְכַל גְּוֹנֵנוּ חֲכִי אֵינָנוּ דְאַסְתְּרוּ. תְּהֵאֲרָא דְבִיה הוּא יִפְּאוּ רַבָּא אֲוִקְנֵנוּס, דְאַסְתְּרוּ כָּל עַלְמָא בְּכָל סְטָרֵי. גְּוֹנָא אֲתַחְרָא הוּא יִבְשְׁתָּא, וְיִבְשְׁתָּא קָאִים בִּין מַיָּא, חֲכִי הוּא גְּוֹנָא בִּין מַיָּא. גְּוֹנָא אֲתַחְרָא תְּלִיתָאָה, הִיא בְּקִצְעוּתָא דְבִיה, דָּא יְרוּשָׁלַיִם, דְּהִיא אֲמִקְצְעוּתָא דְעַלְמָא. גְּוֹנָא רְבִיעִיָּאָה, הִיא חִיזוּ דְכָל עֵינָא, וְאֲקָרֵי בַת עֵין, דְבַתְּהוּא בַת עֵין, אֲתַחְזוּ פְּרָצוּפָא. וְחִיזוּ יִקְרָא מְכַלָּא, דָּא צִיּוֹן, דְּאִיהִי נְקֻדָּה אֲמִקְצְעוּתָא מְכַלָּא, דְּחִיזוּ דְכָל עַלְמָא תְּמָן אֲתַחְזוּ, וְתָמָן שְׁרָאָה שְׂכִינְתָּא, דְּהִיא שְׁפִירוּ דְכַלָּא וְחִיזוּ דְכַלָּא, וְעֵינָא דְהוּא אִירֻתָת

לְעַלְמָא. וְבְּגִינֵי קָה, חֲכִי שְׂבִיק לֵיהּ, וְחֵאֵי נְטִיל לֵיהּ, וְנָרִית לֵיהּ. [משום שעיני האדם, מראה העולם נראה בהם, וכל הגוונים כך הם ססביבו, הלבן שבו הוא הים הגדול אוקיינוס, שמקיף את כל העולם בכל הצדדים. גוון אחר הוא היבשה, והיבשה עומדת בין הים, כך הוא הגוון בין הים. גוון אחר שלישי הוא באמצע שלו זו ירושלים, שהיא אמצע העולם. גוון רביעי הוא מראה של כל העין, ונקרא בת עין, שבאותו בת עין נראה הפרצוף, והמראה הנכבד מכל זו ציון, שהיא נקדת האמצע של הכל, שמראה כל העולם נראה שם, ושם שורה השכינה שהיא היופי של הכל ומראה של הכל, והעין הזו היא ירושת העולם. ולכן זה עובב אותה וזה נוטל אותה ויורש אותה].
 ד. רמ"ק [אוה"ח ואו"י]: אמת ליעקב (כתי"י). וז"ל הרמ"ק: הענין כי שכל האדם כולל הצורות הגשמיות מחשבויות מצויירות, ופתח כניסתם בו הוא העיניים, כי העיניים יראו הצורה הגשמית וימסרוה דרך צינורות ידועות לשכל, והנה ימצא על ידי היות העיניים פתוחים, השכל הגשמי מסתכל בצורות הגשמיות, ע"כ. ובתורת נתן (דף ו) כתב וז"ל בדילוג: 'יוסף ישית ידו על עיניו' כי העיניים הם מבוא אל הצורות והמתדמות אל השכל, והנה הצורה מצטיירת בדעתו שם,

**האי עלמא חיזו דהאי עלמא, אסתומו עינו, כל חיזו דהאי עלמא
הא אתחשך מניה, וחסכין מניה חיזו דעיניו, לית ליה חיזו ביהאי
עלמא מתמן ולהלאה.**

**אמר רבי שמעון, יאות תקונא דקדמאי וחקמתא דלהון ותיר ממלאכין
קדישין, אמר ליה, יוסף אמאי 'ישית ידו' מכל בניו, ואי תימא על
בשורה דיליה, מבעי ליה יוסף חי תראה, אמר ליה, 'ישית ידו' בגין
דרחימו דיליה הנה, ובגין כך דא אסתים מניה נהירו דהאי עלמא, ודא**

הקתר והכבוד

והחכמה שלהם יותר מהמלאכים הקדושים.
אמר ליה - אמר לו רבי שמעון לשליח, **יוסף
אמאי 'ישית ידו' מכל בניו** - מדוע יוסף יניח
את ידו מכל בניו ולא שאר בניו של יעקב. **ואי
תימא על בשורה דיליה** - ואם תאמר שרצה
הקב"ה לבשר על הבשורה שלו שיזכה יעקב
לראות את יוסף עוד בחייו, **מבעי ליה יוסף
חי תראה** - היה צריך לומר ליוסף חי תראה,
שיזכה לראותו עוד בחייו ומה הטעם שבישרו
הקב"ה שיוסף יסתום את עיניו לאחר מותו.
אמר ליה - השליח לרבי שמעון ותיריך **'ישית
ידו' בגין דרחימו דיליה הנה** - משום שהוא
היה אוהבו ומחבבו יותר משאר אחיו ועתיד הוא
לרשת את מקומו, **ובגין כך דא אסתים
מניה נהירו דהאי עלמא** - ומשום כך זה
המת נסתם ממנו האור שבזה העולם, כלומר
שבזמן היותו בעולם הזה קיים מצוות ומעשים
טובים בדברים גשמיים השייכים לזה העולם, אך
בעת פטירתו שוב אינו יכול לקיימם, **ודא**

האי עלמא - הוא סותם ממנו את העולם
הזה דהיינו העיניים, שעל ידי העיניים רואים
ונהנים מחיזו דהאי עלמא - מראה עולם
הזה. וכאשר **אסתומו עינו** - נסתמו עיניו,
כל חיזו דהאי עלמא הא אתחשך מניה
- כל מראה העולם הזה הרי נחשך ממנו
וחשכין מניה חיזו דעיניו - וכשנחשך ממנו
מראה עיניו, **לית ליה חיזו ביהאי עלמא
מתמן ולהלאה** - אין לו ראייה בעולם הזה
משם ואילך.

הרי נתישבה שאלת רבי שמעון שטעם כסיו עיני המת
משום שהם מראה עולם הזה, ולכן סותמם בנו שאין
לאביו עוד ראייה בזה העולם. וממשיך רבי שמעון
להקשות מדוע בישר הקב"ה שיוסף הוא אשר יסתום את
עיניו ולא שאר בניו.

אמר רבי שמעון - לשליח, **יאות תקונא
דקדמאי** - יפה הוא תיקון של
הראשונים שהם האבות הקדושים, שכן נהגו
יצחק באברהם יעקב ביצחק ויוסף ביעקב,
וחקמתא דלהון יתיר ממלאכין קדישין -

מקורות וצייונים

בן זקונים היה לו והלא בנימין היה בן זקונים, אלא על ידי שראה
בנבואתו שהוא עתיד למלוך לפיכך היה אוהב אותו מכל אחיו.
וראה בזהר (ח"א ויחי רכו): 'יוסף ישית ידו על עיניו' יוסף ודאי,
דקא הוא בוקרא דהךהיקרא דלפא, בוקרא דספא קדמאה הנה,
דקאקמור, ובגין דיעע קדשא ברוך הוא סמיךא דא, אתבשר ליה
ביוסף, דקא כל רחמוקא ביה תלףא. 'יוסף ישית ידו על עיניו'
יוסף ודאי, שררי הוא בכור של הרחוק הלב, בכור של טיפה ראשונה
היה כמו שנתבאר, ומשום שידע הקדוש ברוך הוא סתר זה, התבשר
לו ביוסף, שהרי כל אהבתו בו הייתה תלויה].

ו. רמ"ק [אוה"ח ואו"י]: וז"ל: החי נהנה מענייני הגשמות לעבודת

אם הצורה הייא מן הדברים פחותים מוגשמים וגסים המתדמים
אל השכל, יורידוהו ממועלתו כמו שאסור להסתכל בנשים, שאף
שאם לא ידמה בשכלו לעבור עבירה סוף סוף יציר בשכלו הצורה
היא ויהרהר, מה שאין ראוי אף אם לא יפעל פעולה רעה, והטעם
כי הצורה המצטיירת בשכל תפגום הנפש.

ה. רמ"ק [אוה"ח ואו"י].
ו. **אמת** ליעקב (כח"י). וכמו שנאמר (בראשית לו א): 'וישךאל אהב
את יוסף מכל בניו בן ין זקנים הוא לו'. וראה בפרקי דרבי אליעזר
(פרק לח): 'ר' ישמעאל אומר כל בן זקן חביב לאביו יותר מדאי,
שנאמר 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו וכי

נְטִיל לַיָּהּ, מֵאֵן דְּאֶסְתִּים עֵינֵי רְחִימָא דִּילְיָה אַחְזֵי הָבֵי, חִיזוּ דִּילְךָ
 דְּהֵאֵי עֲלָמָא אַתְאֲבִיד, הָא אָנָּא חִיזוּ דִּילְךָ בְּאַתְרָךְ, מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה
 יִתְתַּקְנֵן לָךְ חִיזוּ אַחְרָא דְּתַהוּא עֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה אַתְהֵי הָאֵי לְמִיתָא, וּמַה תּוֹעֲלָתָא אֵית
 לַיָּה בְּהֵאֵי, מֵאֵן דִּיבְעֵי לְמִשְׁאֵל יִקָּא מַה דְּאַצְטְרֵךְ
 לְאַפְקָחָא עֵינֵי, בְּגִין לְאַחְזָאָה דְּעֵדִיין אֲזַדְמֵן אִיהוּ לְאַתְבָּא לְחִיזוּ
 דְּהֵאֵי עֲלָמָא כְּדַבְקָדְמִין.

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

מקומו, ומכוחו ימשיך יעקב להתעלות בעולמות העליונים
 שבגן העדן. ועתה ממשיך רבי שמעון ומקשה, מהי
 התועלת בסתימת העיניים שהרי לכאורה היה צריך לגלות
 עיניו ולהראות בכך שעוד יזכו אותם העיניים לשוב לראות
 בזמן תחיית המתים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מַה אַתְהֵי הָאֵי לְמִיתָא -
 מַה יוֹעִיל זֶה לַמֵּת שְׁסוּתָם בְּנו אֵת עֵינֵי,
 וּמַה תּוֹעֲלָתָא אֵית לַיָּה בְּהֵאֵי - וּמַה תּוֹעֲלַת
 יֵשׁ לוֹ בְּזֵה, שְׁהֵרִי מִכּוּחַ מַעֲשֵׂיו הַטּוֹבִים שֶׁל הַבֵּן
 מִתְעַלָּה הָאֵב בְּעוֹלָם הָעֵלְיוֹן וְלֹא מִכּוּחַ כִּיסוּי
 הָעֵינֵינִים וּמִלְשׁוֹן הַפִּסּוּק מִשְׁמַע שֶׁהִיא לִיעֲקֹב
 תּוֹעֲלַת בְּזֵה שִׁוּסָף כִּיסָה אֵת עֵינָיו^א. וְהֵרִי מֵאֵן
 דִּיבְעֵי לְמִשְׁאֵל - מִי שִׁירְצָה לְשֹׂאֵל, יִקָּא^ב
 מַה דְּאַצְטְרֵךְ לְאַפְקָחָא עֵינֵי - יֹאמֵר, מַה
 שֶׁהִיא צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת הוּא לְהַפְךָ, שִׁישׁ לַפְקוּחַ אֵת
 עֵינֵי הַמֵּת בְּגִין לְאַחְזָאָה - מִשׁוּם שְׁבִזָה מִרְאָה
 הוּא לַמֵּת, דְּעֵדִיין אֲזַדְמֵן אִיהוּ לְאַתְבָּא -
 שְׁעֵדִיין מוֹכֵן וְעֵתִיד הוּא לְחִזּוֹר לְחִיזוּ דְּהֵאֵי
 עֲלָמָא כְּדַבְקָדְמִין - לְרִאִיָּה שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה

נְטִיל לַיָּה - וְזֶה הַבֵּן נוֹטֵל וְיורֵשׁ אֵת כּוּחוֹ וְאוֹרוֹ
 שֶׁל אָבִיו וְאוֹתוֹ הַכּוּחַ מוֹסִיף לְבֵן סִיוַע בְּעִבּוּדַת
 קוֹנּוֹ^ג. מֵאֵן דְּאֶסְתִּים עֵינֵי רְחִימָא דִּילְיָה -
 מִי שְׁסוּתָם אֵת עֵינֵי הָאוֹהֵב שְׁלוֹ, דִּהֵינּוּ כְּשֶׁהַבֵּן
 סוּתָם עֵינֵי אָבִיו, אַחְזֵי הָכֵי - מִרְאָה לוֹ עַל יַדֵּי
 מַעֲשֵׂה זֶה שֶׁחִיזוּ דִּילְךָ דְּהֵאֵי עֲלָמָא
 אַתְאֲבִיד - הֵרִאִיָּה שֶׁלךְ שְׁבִזָה הָעוֹלָם נֹאבְדָה,
 כְּלוּמַר הֵיכּוֹלַת שֶׁלךְ לְקִיִּים מִצּוּוֹת בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי
 נֹאבְדָה וּמַעֲתָה הָא אָנָּא חִיזוּ דִּילְךָ בְּאַתְרָךְ
 - הֵרִי אֲנִי הֵרִאִיָּה שֶׁלךְ בְּמוֹמָךְ. דִּהֵינּוּ שְׁעַל
 יַדֵּי מִצּוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלִי תִתְעַלָּה לְמַעֲלָה
 בְּעוֹלָם הָעֵלְיוֹן^ד. וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁעַל יַדֵּי סְתִימַת
 הָעֵינֵינִים תּוֹכָה שֶׁמִּכָּאֵן וְלַהֲלָאָה יִתְתַּקְנֵן לָךְ
 חִיזוּ אַחְרָא - מִכָּאֵן וְאֵילַךְ יִתְקַנּוּ לָךְ רִאִיָּה
 אַחֲרַת דְּהֵוּא עֲלָמָא - שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא בְּגֵן
 הָעֵדֵן וְתוֹכָה לְחִזּוֹת בְּמִרְאוֹת הָעֵלְיוֹנִים^ה.

ובזה מיושבת שאלת רבי שמעון בענין בשורת הקב"ה
 ליעקב, שיוסף בנו יסתום עיניו והוא אשר יירש את

מְקוּרֹת וְצִיּוּנִים

ולהלאה תועלת הנמשך לנשמה מעולם הזה הגשמי, וכאשר יסאר
 לו בן ראוי וכשר והגון והבן עוסק בעולם הזה במצוות מעטירים
 האב מלמעלה באור מצות הבן, ועל ידו נהנה, וזהו 'יוסף ישית
 ידו' וגו', לרמוז כי יוסף יורש אותו הענין, ומצוותיו נהנה יעקב.
 א. ע"פ הרמב"ם [אוה"ח ואו"י].
 א. רמ"ק [אוה"ח ואו"י].

ב. בדפוסיו הוזהר הגרסא מאן דִּיבְעֵי לְמִשְׁאֵל יִקָּא מִלְשׁוֹן יוֹם,
 אֵךְ אֵין לוֹ הַבְנָה כֻּלָּל. וּבְדַפּוּסֵי ווֹיְלֵנָא וְקִרְיֹמוּנָה נִכְתַּב יִקָּא
 בְּסוּגְרִיִּים וְכֵן בְּאֵמַת לִיעֲקֹב (כתי"י) מִשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ גּוֹרֵס כֻּלָּל, וּבִנְצוּצֵי
 יַעֲבִיץ גּוֹרֵס יִקָּא וְעַל פִּי גֵרְסוֹת גֵּרְסוֹנוֹ כֵּן.

קונו, ונשמתו שמחה בעבודת המצוות הגשמיות, ובהסתלק האדם
 בלי ספק יאבד מכאן ולהלאה תועלת הנמשך לנשמה מעולם
 זה הגשמי.
 ח. ע"פ זוהר חי דומשק אליעזר.

ט. רמ"ק [אוה"ח ואו"י], חסד לאברהם (מעין ד נהר נא) זוהר חי,
 וז"ל החסד לאברהם: ועתה שהאדם מסתלק מסתלקים ממנו מה
 שהוא פתח כניסת הצורות דהיינו האחיזה שיש לאדם בעולם
 הזה, והסוגר מורה שישאר אחריו זמן רב יורש חלק ההוא, והענין
 כי החי נהנה מענייני הגשמיות לעבודת קונו ונשמתו שמחה
 בעבודת המצוה הגשמיות, ובהסתלק האדם בלי ספק יאבד מכאן

**אָמַר לִיהוָה אֵי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, וְנִדְאֵי אֵי לָא אִסְתִּים מְנִיה כָּל חִיזוּ דְהֵאֵי
עֲלָמָא וְלָא אֶתְאָבִיד כִּלְאָא מְנִיה, לָא לְהוּי לִיה חִיזוּ וְחוּלְקָא
דְהֵהוּא עֲלָמָא, עֲלָמָא דָּא בְּהַפּוּכָא אִיהוּ מִהֵהוּא עֲלָמָא דְאָנָן בִּיה,
דְּבוּזְמָנָא דְתַחֲיִית מִתִּיָּא אֶפִּילוּ כְּחוּטָא דְשַׁעְרָא לָא הָהּ מַעֲוֹבָדָא
דְהֵאֵי עֲלָמָא, דְכִלְאָא אֶתְאָבִיד בְּקַדְמִיתָא, טַלְא יִבְטִיל לִיה,**

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

שבגן עדן. והטעם משום ש**עֲלָמָא דָּא בְּהַפּוּכָא**
אִיהוּ - העולם הזה הפוך הוא **מִהֵהוּא עֲלָמָא**
דְאָנָן בִּיה - מאותו עולם העליון שאנחנו
הנשמות נמצאות בו. וכל עוד שהמת מחובר
למראות העולם הזה לא יכול להיות לו חלק
וראייה בעולם העליון¹. וההוכחה לכך **דְּבוּזְמָנָא**
דְתַחֲיִית מִתִּיָּא - שבזמן תחיית המתים,
כשהעולם הזה ישתנה ויהפוך לרוחני, **אֶפִּילוּ**
כְּחוּטָא דְשַׁעְרָא - אפילו כחוט השערה **לָא**
הָהּ מַעֲוֹבָדָא דְהֵאֵי עֲלָמָא - לא יהיה
ממעשה שבזה העולם, דהיינו שחומר הגוף של
העולם הזה לא יתקיים בזמן תחיית המתים,
דְכִלְאָא אֶתְאָבִיד בְּקַדְמִיתָא - שהכל יאבד
תחילה ואף העצמות הנמצאות בקבר². וזה
יעשה על ידי **שַׁטְלָא יִבְטִיל לִיה** - הטל יבטל

בכתחילה ויזכה שיהיה לו חלק בעולם הזה בזמן
תחיית המתים³.

לאחר שהקשה רבי שמעון שלכאורה היה צריך לגלות את
עיני המת להראות שעוד יחזור ראייתם בתחיית המתים,
ומיישב השליח שבעת תחיית המתים לא יחזור שוב
החומר שבעולם הזה.

אָמַר לִיה אֵי חֲסִידָא קַדִּישָׁא - אמר לו
השליח אוי חסיד קדוש, על מה ששאלת
מה תועלת יש בסתימת העיניים, דע שזה **וְנִדְאֵי**
אֵי לָא אִסְתִּים מְנִיה - ודאי אם לא נסתם
ממנו **כָּל חִיזוּ דְהֵאֵי עֲלָמָא** - כל מראה עולם
הזה **וְלָא אֶתְאָבִיד כִּלְאָא מְנִיה** - ולא יאבד
כל מראה העולם הזה ממנו על ידי סתימת
עיניו, **לָא לְהוּי לִיה חִיזוּ וְחוּלְקָא דְהֵהוּא**
עֲלָמָא - לא יהיה לו מראה וחלק בעולם ההוא

מְקוּרֹת וְצִיּוּנִים

כפרת משכבו. ובעפר שהוא נותן על עיני אביו מסלקו מעונש חיבוט
הקבר, ומוקבל עליו כפרת משכבו, ואם כן על דרך זה גם כן סתימת
עיניו שלא יסתכל בחיצונים, ולא יראה לו חלק עמהם, וישיאר בקדושה
הראשונה שהסתכל, כי לעונשו צריך לרדת, והרי בנו מכסה עיניו שלא
ירד ויסתכל בחיצונים, ולכל היותר [אם צריך כפרה] הוא כפרתו.
יד. ראה באוצרות הרמח"ל [ישעיה ד"ה בית יעקב] וז"ל בדילוג: כבר
ידענו שכולם קודם תחיית המתים צריך שימותו, כדי לפשוט שן
החומרית של העולם הזה, כדי שיוכלו לקבל האור הגדול של
העוה"ב. ואח"כ נאמר (ישעיה כו יט), "חיו מתוך נבלתי יקומון הקיצו
ורגנו שוכני עפר כי טל אורות טליך", "כי טל אורות טליך", זהו הטל
של תחיית המתים, שהקב"ה יעשה שבוה יחיו. וראה עוד בעץ חיים
למהר"ו (ש"נ פ"ז דף קטז ע"ב) וז"ל בדילוג: והנה ענין המיתה הוא כי
היצר הרע הוא הוזהמא שהטיל בה [בחנה] הנחש שהוא נפש הבהמית
של היסודות תאין [-החתוננים] הנקרא עפר, ועל ידי המיתה
מתעכלים היסודות גולם וצורה שהיא נפש הבהמית, ונשאר גוף אדם
הראשון זן ונקי כמקודם החטא, שהיה מעפר העליון ויסודות עלאין
[-עליוניים] וצורתם שהוא הנפש חיה ראשונה מקודם שחטא.

טו. רמ"ק [אוה"ח ואיי"ק] אמת ליעקב (כתי) וז"ל הרמ"ק: כי הם

יג. רמ"ק [אוה"ח וז"ל], הגהות מהר"ו, אמת ליעקב (כתי), וזהר
ח', דמשק אליעזר.

ובפרשת ויחי (ח"א רכז) מותרץ הוזהר באופן אחר מוכן וז"ל בדילוג:
בְּשַׁעְתָּא דְּפַר גֵּר נְפִיק מְעַלְקָא, נְפִשָׁא דִּילֵיה טְמִיךָ עִמֵּיה, וְעַד לָא
נְפִקְתָּ, עֵינֵי דְפַר גֵּר חֲמוּ מַה דְּחָמוּ, כְּמָה דְאִוּקִימָנָא דְקַתִּיב, (שמות לג
ט) כִּי לֹא יִרְאֵי הָאָדָם נֶחֱ. בְּחַיִּיהוּן לָא חֲמָאן, אֲבָל בְּמִיתְהוּן חֲמָאן.
וְעֵינֵי פְקִיחוּן מִהֵהוּא חִיזוּ דְחֲמָא, וְאֵינּוּן דְקִימִין עֲלֵיה, בְּעַא לְשִׁנְאָה דָּא
עַל עֵינֵי, וְלֹאֲסַקְמָא עֵינֵי, בְּגִין דְהָא חִיזוּ אֶתְרָא דְלָא קַדִּישָׁא אֲזִדְמַנְת
לְקַבְלֵיה, וְעֵינָא דְחָמָא הִשְׁתָּא חִיזוּ קַדִּישָׁא עֲלָהָ, לָא יִסְתַּפֵּל בְּחִיזוּ
אֶתְרָא. [-בשעה שבו אדם יוצא מהעולם, נפשו נסדרת עמו, ועד שלא
יוצאת, עיני האדם רואות מה שרואות [דהיינו שרואות את השכינה],
כמו שבארנו 'כי לא יראני האדם וחי', בחייהם לא רואים, אבל במיתתם
רואים. ועיניו פקוחות מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים עליו
צריכים לשים יד על עיניו ולסגור אותם, משום שהרי מראה אחר לא
קדוש מודמן כגדו, והענין שראתה כעת מראה קדוש עליון, לא
תסתכל במראה אחר]. ע"כ. והרמ"ק (שם) ביאר עוד וז"ל: והענין כי
האדם דינו בקבר בסוד חיבוט הקבר, וכאשר תחילת [הנחת] העפר על
עיניו על ידי בנו, מורה שהוא קבר לאביו, ודין אביו עליו, כענין הריני

וְיִשְׁנֵי לַיָּה בְּהוּא טְלָא בְּקַדְמֵי תָא וְיִתְעַבֵּר מִנְיָה כְּלָ זוּהְמָא,
וְלִבְתָּר יִתְעַבֵּד בְּחִמְרָא דָּא, וּמִנְיָה יִתְעַבֵּד גּוּפָא בְּרִיָּה תְּדָתָא,
כִּן דְּהָבָא.

הַפְתָּר וְחִפְבוּד

לבצק, כך הטל יחזור ויבנה את העצמות שנהיו לעפר מכוחו, וממנו דהיינו מהטל, ייעשה גוף ובריה חדשה לנשמה בזמן תחיית המתים. כִּן דְּהָבָא - כך גם כאן בעת פטירת האדם צריך להתעכל הגוף בעפר ולסתום עיניו מראיית מראות העולם הזה, כדי שיזכה ללבוש ולראיה שבגן העדן כ"א.

את העצמות עד שיהפכו לעפר^{טו} וְיִשְׁנֵי לַיָּה בְּהוּא טְלָא בְּקַדְמֵי תָא - וישומו לו לגוף מאותו הטל תחילה לפני תחיית המתים^{טז} וְיִתְעַבֵּר מִנְיָה כְּלָ זוּהְמָא - ויעבור ממנו כל הזוהמה ויטהר על ידי הטל^{טז}, וְלִבְתָּר יִתְעַבֵּד בְּחִמְרָא דָּא - ולאחר מכן ייעשה הטל כשארור לעיסה, מה שאור מחמיץ את העיסה ומטפחו עד שנהפך

מקורות וציטוטים

וכתב בשער הגלגולים (הקדמוני כג) ז"ל בדילוג: דע כי כל הנשמות כולם היו כלולים באדם הראשון קודם שחטא, וכאשר חטא נשרו איבריו ממנו, שהם אותם הנשמות שהיו כלולות בו, ונפלו לעמקי הקליפות ונעשה להם לבושים מאותם הקליפות, ונמצא כפי זה, כי אין לך נשמה, שאין לך בחינת קליפה אחת, העשויה לה כעין באדם הראשון כשחטא כנוכח, וענין זה נרמז במה שכתבנו ז"ל מלמד שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא וכו' [ו]הזוהמה והקליפה שנדבקה בכל הנשמות כאשר חטא אדם הראשון, אינו תלוי בתשובה, ומוכרח הוא למות, ואחר כך יתקון הפגם ההוא על ידי המתים.

ב. ע"פ האמת ליעקב (כתי"). וכעין זה בוהר (ח"ג פנחס דף רכב): זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, לְבַתֵּר דִּיתְבְּלִי בְּרִיָּה נֶשׁ עֲפֵרְבָּא, וְזְמִין קִדְשָׁא דִּתְחִיַּית הַמֵּתִים, דְּהוּא גְּרָמָא דִּישְׁתָּאָר, לְמַעַבְדַּ לַיָּה פְּעִסָּה. [-עתידי הקדוש ברוך הוא, לאחר שיבלה האדם בעפר ויגיע זמן של תחיית המתים, שאותה עצם שתשאר, לעשות אותה כמו עיסה].

בא. מקדש מלך, אך באמת ליעקב (כתי") מבור באופן אחר וכך ביאורו: הטעם שאין לפקוח את עיני המת, דְּזִבְזִנְא דִּתְחִיַּית מִתִּיא - שבזמן תחיית המתים, אֶפְלִי פְּחוּטָא דִּשְׁעָנָא - אפילו כחוט השערה, לֹא הָוּה מְעוּבְדָּא דְּהָא עֲלָמָא - לא יהיה ממועשה שבוה העולם, דהיינו שהגופות של העולם הזה לא יתקיימו בתחיית המתים, כְּלָא אֲדִיבְדִי בְּקַדְמֵי תָא - שכל הגופות יאבדו תחילה, ולא יקומו הנשמות אם אותם הגופות, לכן אין לפקוח עיני המת משום שאותו הגוף לא יראה וינר מראות העולם אף בעת תחיית המתים. והטעם משום שטְלָא בְּבִטְלִי לַיָּה - שהטל יבטל אתו וְיִשְׁנֵי לַיָּה בְּהוּא טְלָא בְּקַדְמֵי תָא - וישומו לו לגוף מאותו הטל תחילה לפני תחיית המתים, וְיִתְעַבֵּר מִנְיָה כְּלָ זוּהְמָא - ועל ידי זה יעבור ממנו כל הזוהמה, וְלִבְתָּר יִתְעַבֵּד - ולאחר מכן ייעשה גוף חדש, והמשל לזה פְּחִמְרָא דָּא - כשארור בעיסה זו שלפני שנותנים את השארור בעיסה אינה מחמיצה אתה זוהמה, ומתפשטת אותה זוהמה בכל הדורות. נחש שהטיל זוהמה בחוה, מלאך המות שגרם מיתה לאדם ולכל הדורות שלו].

שלשה עולמות עולם זה ועולם הנפשות ועולם התחיה, והנה אין לזה עם זה יחס כלל אלא זה הפך זה. ואם כן אין צורך להראות שעדין ישוב לעולם הזה שיש לו חלק בעולם הזה שהיו עיניו פתוחות שאינו, שאין עולם התחיה עולם זה.

טו. זוהר (חיי שרה ח"א דף קל): וְזִבְזִנְא דְּזְמִין קִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא לְאִתְיָא מִתִּיא, זְמִין אִיהוּ לְאִרְקָא טְלָא מְרִישִׁיה עֲלֵיָּה, וְבַהוּא טְלָא יְקוּמוּן פְּלָא מְעַבְרָא [-ובזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, עתיד הוא להריק טל מראשו עליהם, ובאותו הטל יקומו כולם מהעפר]. ומבאר הרמ"ז (בשלח ח"ב נד.) שכונת זוהר 'לארקא טלא מרישיה' על ראש אריך אנפין, שמחכמה סתימאה יורד הטל דרך הקדיקא קדישא וז"ל: וידוע שהדיקא יוצאת ממוחא סתימאה המתוקנת מגבורות דעתיק, ומשם יבוא 'טל אורות' להחיות המתים, שלכן נתקן מוריד הטל באתה גבור וסמכין ליה מחיה מתים אתה, ע"כ. ועיין בשער מאמרי הרשב"י (דף כו ע"ד).

יז. בדפוס קושטא ויולנה נכתב בסוגריים (טְלָא בְּבִטְלִי לַיָּה, וְיִשְׁנֵי לַיָּה) בְּהוּא טְלָא (בְּקַדְמֵי תָא) וְיִתְעַבֵּר מִנְיָה כְּלָ זוּהְמָא. ובדפוס מנטובה נכתב ללא סוגריים וכך גורס במקדש מלך.

יח. וכעין זה בוהר (אמור ח"ג דף צא): 'בְּרִדְתָּ הַטַּל עַל הַמַּתָּנָה לְיָלָה' (במדבר יא ט), וְאִמְרֵי נַחַת הַאֵי טְלָא, בְּדִ קְרִיבֵי: יִשְׁרָאֵל לְטוּבָא דְּסִינֵי, כְּדִין נַחַת הוּא טְלָא בְּשִׁלְמוֹ, וְאִתְפַּקְּקַת וְיִתְמַתֵּן מִנְיָה. [-ומתי יורד הטל הזה, כשקרבו ישראל להר סיני, אז ירד אותו הטל בשלמות, ונטהרו ופקסו זהומת מהם].

וענין הזוהמה מוכבא בתלמוד בבלי (גימטא דף קא): אמר רבי יוחנן בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמה, ע"כ. ובן תיקוני זהר (דף קיז): 'וְהָאֵדָם יַעַבְדָּת תְּהָא אֲשֵׁתוּ' (בראשית ד א), בְּזִמְנָא דְּאִלְוִידַת לְקוֹן יַעַבְדָּת אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה הוּא זוּהְמָא, וְאִתְפַּשְׁטַת הוּא זוּהְמָא בְּכִן דְּרִין, נַחַש דְּאֲסִיל זוּהְמָא תְּהָא, מִלְּאָה תְּהָא דְּגָרִים מִיָּתֵה לְאֵדָם וְלָכֵל דְּרִין דְּלֵיהּ. [-והאדם יעבד את חוה אשתו. בזמן שהולידה את קין, יעבד את כל אשר נעשה אותה זוהמה, ומתפשטת אותה זוהמה בכל הדורות. נחש שהטיל זוהמה בחוה, מלאך המות שגרם מיתה לאדם ולכל הדורות שלו].

מקורות וציורים

ואמנם צריך שיהיה לה מקום בין כך ובין כך, ואולם לצורך זה הוכן עולם הנשמות, שבו תכנסנה הנשמות הזוכות אחרי צאתן מהגוף, ותשבנה שם במקום מנוחה, כל זמן התגלגול על הגוף הענינים הראויים להתגלגל עליו. והנה כל הזמן ההוא תשכנה הנשמות ההן במעלה ובתענוג, מעין מה שינתן להן אחר כך בזמן הגמול האמיתי שזכרנו למעלה. כי גם מעלתו בעולם הנשמות ודאי שימדד לפי המעשים שעשו, שלפיהן ימדד גם הגמול אחרי כן בזמנו. אך השלימות האמיתי המעונד לזוכים לו, לא ישיגוהו לא הגוף ולא הנשמה, אלא בהתחברן שנית אחר התחיה. ובצאת הנשמה מהגוף ולכתה אל עולם הנשמות, הנה שם מתפשטת ומזדהרת בזהררה, כפי מה שראוי לה על פי מעשיה. ובמה שהיא משגת שם כל זמן היותה שם, מתחזקת ממה שנתחלשה בגוף, ומזדמנת יותר למה שראוי שתעשה בזמן התחיה. עד שכשתשוב בגוף בזמן הראוי, תוכל לפעול בו הפעולה הנאותה לה, דהיינו הזיוכך שזכרנו. ובשונה בגוף אחר התחיה, לא תתמעט ולא תתעלם, אלא תכנס בכל זהררה ובכל כחה, ואז מיד תזכך את הגוף ההוא זיוכך גדול, ולא יצטרך לו הגידול מעט מעט שצריך עתה לילדים, אלא מיד בשעתו תאיר בו, ומיד תזככהו זיוכך גדול. ואמנם לא ימנע זה, שיהיו לגוף ולנשמה יחד עילויים אחר עילויים. אבל הענין הוא, שמיד בבוא הנשמה בגוף יהיה האדם ההוא יקר ונעלה, וגופו יקבל מיד זיוכך ראשון, יתעלה בו מכל מה שהיה כל ימי חייו הראשונים. ויהיה הזיוכך ההוא כפי כל המעשים הטובים שעשה כבר, וישים אותו במדרגה שראוי לו להיות בין הזוכים ליהנות בשלימות. ואחר כך יתעלו שניהם עילויים אחר עילויים, כפי מה שראוי למי שהוא במדרגה ההיא.

נעשה בריה חדשה על ידי שנחמצה, כִּןִּי הִקָּא - כך גם כאן הטל יעשה את הגוף בריה חדשה כשאור לעינה. ע"כ. והחילוק בין שני הביאורים, שלמקדש מלך מביא ראייה מתחייית המתים שיצטרכו הגופים תחילה להתעכל בשביל לזכות לימות המשיח כך המת צריך לסתום עיניו מהעולם הזה לזכות לעלות ולהתענג בגן העדן. אך לאמת ליעקב מתורץ קושיית רבי שמעון מדוע לא פוקחים את עיני המת והרי לכאורה עדיף לפקוח כדי לרמו שעתיד שוב לקום בתחיית המתים, ולזה מתרץ שאף בתחיית המתים לא יקום אותו הגוף ולכן אין להניח את עיניו שממילא יתעכלו קודם התחייה. וכך נבאר הרמ"ק [באוה"ח ואו"י]. וראה בספר עבודת הקודש (ח"ב פ"מ): ומאיה מקום הוא יורד [הטל] מראשו של הקב"ה, ולעתיד לבוא מנער שער ראשו ומוריד תחיית טל ומחיה את המתים, שנאמר (ש"ה ש"ה ב) 'אני ישנה ולבי ער' וגו' 'שראשי נמלא טל' וגו'. והטל הוא יכנס בתוך העפר עד שיגיע אל העצם [נעצם לזון], וירטבנו עד שיעשה כעיסה זו בתוך העפר, ויתפשט לכל צד ויתחוו ממנו כל האיברים וגידים ועצמות ובשר ועור מלמעלה. וראה בספר דרך ה' להרמח"ל ז"ל בדילוג: הגמול האמיתי, דהיינו זמן קיבול השכר שזכרנו למעלה, ומקומו, הוא אחר התחיה בעולם שיתחדש, והאדם יהנה בו בגופו ובנשמתו, בהיות גופו מוזכך על ידי נשמתו, ומוכך על ידי להיות נהנה בטוב ההוא וכי' אמר ית"ש לאדם, 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (בראשית ג טו). אך הנשמה [הזוכה במעשיה] הנה אין לה אלא לצפות עד שיעשה בגוף מה שצריך ליעשות, דהיינו ההתכה וההפסד בראשונה, וההשאר בעפר כל הזמן שצריך, והרבנות מחדש אחר כך לשתשוב ליכנס בו.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים: ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם